

LAKIALOITE 117/2010 vp

Laki elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Energiajuomien myynnin rajoittamiseen ei ole Suomen lainsäädännössä olemassa säädöksiä. Aloitteessa ehdotetaan elintarvikelakia

(23/2006) muutettavaksi siten, että energiajuomien myynti kielletään alle 15-vuotiaille.

PERUSTELUT

Energiajuomilla tarkoitetaan kofeiinipitoisia virvoitusjuomia, joita markkinoidaan erityisesti jaksamiseen ja piristymiseen. Nimestään huolimatta ne eivät sisällä sen enempää energiaa eli sokeria kuin muutkaan tavalliset virvoitusjuomat, vaan oletetaan, että "energiaa" antavat juomien piristävät yhdisteet, kuten kofeiini, guarana, tauriini tai glukuronolaktoni. Näiden lisäksi juomia on usein täydennetty vaihtelevalla määrällä B-ryhmän vitamiineja, inositolia tai koliinia. Piristävästä aineista vain kofeiinille on asetettu saantirajoituksia ja määräyksiä varoitusmerkinnöistä. Muille aineille ei ole saantisuosituksia tai -rajoituksia.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on antanut ohjeen, jonka mukaan tiettyjen kofeiinipitoisten elintarvikkeiden pakkauksissa on oltava erilliset varoitukset raskaana oleville, lapsille ja kofeiiniherkille kuluttajille. Lisäksi tuotteissa tulee olla tieto suurimmasta vuorokautisesta käyttömäärästä.

Tutkimusten mukaan energiajuomien sisältämällä kofeiinilla on haitallisia vaikutuksia lap-

siin ja nuoriin. Evira osallistui hankkeeseen, jossa arvioitiin Pohjoismaiden lasten ja nuorten kofeiinialtistusta (Risk assessment of caffeine among children and adolescents in the Nordic countries 2008). Riskinarvioinnissa tunnistettiin jo pienillä kofeiinimäärillä haitallisia vaikutuksia, kuten kofeiininsietokyvyn lisääntymistä, vieroitusoireita, ahdistuneisuutta ja jännittyneisyyttä. Kofeiini voi aiheuttaa lapsilla myös uni-häiriöitä. Kofeiini vaikuttaa keskushermoston toimintaa kiihdyttävästi ja vaikeuttaa siten nukahtamista, heikentää unen laatua ja lyhentää yöunia.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan raportissa (2008) todetaan, että energiajuomia ei suositella lapsille niiden kofeiinipitoisuuden vuoksi, koska jo pienikin kofeiinimäärä voi aiheuttaa lapselle kiihtyneisyyttä, ärtyneisyyttä, jännittyneisyyttä ja levottomuutta. Saman toteaa myös EU:n elintarvikealan tiedekomitea SCF (Scientific Committee on Food) lausunnossaan energiajuomien ja niiden piristävien ainesosien turvallisuudesta vuosilta 1999 ja 2003. Julkaistujen tut-

kimusten perusteella 50 kg painavalla nuorella päivittäinen noin 15 mg:n annos kofeiinia ei yleensä aiheuta haittavaikutuksia, mutta jo yli 50 mg:n annoksilla kofeiininsietokyky voi lisääntyä. Sietokyvyn kasvu on merkki kofeiiniriippuvuudesta, joka kehittyy säännöllisessä käytössä. Ahdistuneisuutta ja jännittyneisyyttä havaitaan yli 125 mg:n päivittäisillä annoksilla. Kevyemmällä henkilöillä haittavaikutuksia esiintyy pienemmillä kofeiinimäärillä. Alttiudessa kofeiinin haittavaikutuksille näyttäisi myös olevan yksilökohtaisia eroja. Kofeiinia saa kahvikupillisesta (0,2 l) noin 100 mg, tölkillisestä energijuomaa (0,33 l) noin 105 mg ja pullollisesta kolajuomaa (0,5 l) noin 65 mg.

Useissa kouluissa ympäri maata on kielletty koululaisilta energijuomien juonti koulupäivän aikana juuri yllämainituista syistä. Energijuomien juonnin on huomattu häiritsevän koulunkäyntiä merkittävästi. Tutkimuksissa on myös todettu kofeiinin haitalliset vaikutukset kognitiiviseen suorituskukyyn ja käyttäytymiseen.

Yhdysvalloissa Marylandin yliopistossa tehdyn tuoreen tutkimuksen mukaan korkean kofeiinipitoisuuden sisältämien energijuomien

säännöllinen nauttiminen lisää myös riskiä tulla alkoholin liikkakäyttäjäksi. Tutkimuksen mukaan ne opiskelijat, jotka joivat energijuomia päivittäin tai viikoittain, joivat myös alkoholia useammin ja isompina kerta-annoksina kuin ne opiskelijat, jotka nauttivat energijuomia vain silloin tällöin tai eivät laisinkaan. Energijuomia paljon juovilla oli myös suurempi riski tulla alkoholista riippuvaiseksi.

Energijuomien myyntiä ei tilastoida Suomessa erikseen, vaan ne lasketaan osaksi virvoitusjuomia. Kaupan alalla kuitenkin arvioidaan myynnin kasvaneen selvästi viime vuosina. Menekissä on ollut raju muutos juuri nuorison osalta. Yhä nuoremmat ostavat energijuomia, joiden valikoima on jatkuvasti kasvanut. Joissakin kaupoissa energijuomien myyntiä alaikäisille on alettu rajoittaa. Elintarvikelainsäädännön perusteella näin ei tarvitse tehdä, mutta toisaalta elinkeinovapaus sallii kauppiaiden omat myyntikiellot.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään elintarvikelakiin (23/2006) uusi 10 a § seuraavasti:

10 a §

Vähittäismyyntikiellot

Energijuomaa ei saa myydä henkilölle, joka on viittätoista vuotta nuorempi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 2010

Janne Seurujärvi /kesk